

Fremmet av Ivar Melby og Heikki Holmås

U8: Et nasjonalt kraftløft for å ta klimakrisen på alvor!

Norge står ved et veiskille. Konsekvensene av klimakrisen blir stadig mer synlige både i Norge og resten av verden. Skal verden stanse temperaturen fra å stige videre, må alle nasjoners klimagassutslipp, også norske, kuttes til netto null.

Oslo SV mener Norge må føre en politikk som tar klimakrisen på alvor, legger [Parisavtalens](#) mål om å arbeide for å begrense temperaturstigningen til 1,5 grader til grunn og raskest mulig omstiller Norge til et bærekraftig samfunn. Det er derfor nødvendig å stå støtt for en politikk som fremmer energieffektivisering og erstatter all fossil energibruk med fornybar energi. For utslipp fra industrien som ikke kan fjernes ved elektrifisering må karbonfangst og lagring tas i bruk.

Parisavtalen pålegger alle land å legge "høyest mulig ambisjon" til grunn når nasjonale klimaplaner legges. Klimarammeverket gir land et tydelig ansvar for egne utslipp. Samtidig forventes rike land å bidra mest både til egne utslippsreduksjoner og til å finansiere klimakutt, klimatilpasning og kompensere for tap og skade i andre land. Stortingets mål i [klimaloven](#) er minst 55 % kutt innen 2030 og minst 70-75 % kutt innen 2035, sammenliknet med 1990-nivå. SV har ment at dette er for lite ambisiøst og har satt høyere ambisjoner i sine programmer, med mål at Norge skal kutte minst 70 % i Norge frem til 2030 og 80 % frem til 2035.

For å sikre nok kraft til å erstatte all fossil energibruk kreves en satsing på energieffektivisering og betydelig økt norsk fornybar energiproduksjon. [NVE anslår](#) at det er nødvendig med 18 TWh mer fornybar energiproduksjon sammenliknet med 2024 for å nå Norges forpliktelser i samarbeidet med EU innen transport, landbruk, byggenæring og småindustri. Om også kraftkrevende industri og oljebransjen skal få kraften de trenger til å kutte sine utslipp tilstrekkelig innen 2035, trengs det totalt 40 TWh ny kraft for å dekke forbruksveksten fra 2024. Det er nesten tre ganger så mye ny kraft som fra all [kraftproduksjon](#) fra dagens vindkraftverk, i løpet av det kommende tiåret. Oslo SV mener derfor det er nødvendig å få opp takten i energitbyggingen.

En utbygging av kraft må bygge på følgende prinsipper:

Krav om naturnøytralitet. All kraftutbygging innebærer naturpåvirkning. Alle fornybar- og infrastrukturprosjekter må derfor pålegges å kompensere minst like mye natur som de forringer, i tråd med [tiltakshierarkiet](#) og slik miljøorganisasjonen Sabima tar til orde for. Samtidig må særlig sårbar natur skjermes helt mot utbygging.

Urfolks menneskerettigheter skal legges til grunn. [Høyesterettsdommen](#) knyttet til Fosen-utbyggingen har slått fast menneskerettighetsbrudd i konsesjonsbehandlingen. All fremtidig utbygging av kraft må derfor legge urfolks menneskerettigheter til grunn, slik det fremkommer i høyesterettsdommen.

Nasjonal kontroll med lokale verdier. Historiske vedtak har sikret at både eierskap og verdiskapning fra vannkraften har kommet fellesskapet til gode med fordeling av verdiskapningen lokalt. Det samme må gjelde for ny fornybar kraftutbygging.

Grønt kompetanseløft for arbeidsfolk. For å sikre at arbeidsfolk får delta i omstillingen må trepartssamarbeidet sikre nødvendige kompetanseløft for arbeidsfolk, så de kan delta i satsingen på energieffektivisering og fornybar energiutbygging.

Industriutslipp og utslipp fra olje- og gassproduksjon står for til sammen om lag halvparten av alle norske utslipp, [21,6 av 44,6 millioner tonn](#). Men selv om de er omfattet av EUs kvotesystem er både forskning fra FNs klimapanel og [Miljødirektoratet](#) tydelig på at det er nødvendig med både tilstrekkelig tilgang til ny fornybar kraft, supplert med annen klimapolitikk, for å sikre at utslippene fra [de største utslippspunktene](#) kuttes til null.

I oljesektoren kommer utslippene i hovedsak fra brenning av gass for å produsere kraft og varme til å drive alt fra oljeutvinning, til nedkjøling av gass til flytende LNG, til kompressorer for å dytte gass til Storbritannia og kontinentet. Nesten all denne brenningen av gass bør erstattes av fornybar kraft. I tillegg kommer utslipp fra oljeraffineriet på Mongstad som må kuttes gjennom bruk av karbonfangst og lagring.

I prosessindustrien er mesteparten av utslippene knyttet til bruk av kull for å suge ut oksygen fra råstoffet (aluminium, ferrolegering, silisium). Dette danner i sin tur CO₂. I tillegg er det betydelige utslipp av CO₂ fra raffinerivirksomheten ved Norges største punktutslipp, Mongstad, og utslippene fra Yaras produksjon av kunstgjødsel fra Hærøya. Der dannes CO₂ når Yara produserer ammoniakk (NH₃) fra fossilgass (CH₄). Utslippene fra disse prosessene kan fjernes gjennom å endre prosessene og øke bruken av elektrisk kraft, eller ved å bruke karbonfangst og lagring, som også krever energi. Også utslippene fra Heidelberg Materials produksjon i Brevik og i Kjøpsvik frigjør CO₂ i selve sementproduksjonen, men i Brevik gjennomføres det nå fangst og lagring av halvparten av utslippene fra fabrikkene, som del av Stortingets [Langskip-program](#).

Grunnen til at nullutslippsteknologier og karbonfangst ikke tas i bruk er at det er dyrere enn å forurense som i dag. Alternativet til å elektrifisere prosessene og karbonfangst for å kutte utslippene, er å beslutte målrettet nedlegging av oljeindustri og annen industri, med det økonomiske erstatningsansvaret for staten som kan oppstå.

Diskusjonen om elektrifisering av Melkøya, Norges 4. største punktutslipp, som står for hele 2 % av norske utslipp, viser hvordan helt nødvendig klimapolitikk, skaper diskusjoner knyttet både til kraftutbygging, urfolks rettigheter, lokal påvirkning av kraftpriser og rommet for annen næringsutvikling.

Oslo SV mener diskusjonen reiser viktige spørsmål. Skal norske og SVs enda mer ambisiøse klimamål nås, må det både frigjøres kraft gjennom energieffektivisering og gjennomføres en betydelig utbygging av fornybar energi og tilhørende nett. Dette skaper konflikter. Partiene uten egne klimamål i sine programmer, Fremskrittspartiet og Senterpartiet forholder seg ikke til nasjonale klimamålsetninger og motarbeider derfor klimatiltak. Andre partier, som Rødt, MDG og KrF kan ha ambisiøse klimamål i sine programmer, men går enten imot ny kraftproduksjon eller de konkrete tiltakene som kutter klimagassutslipp, med varierende argumentasjon.

For å fremtvinge forpliktende veivalg og oppnå en bredere enighet om behovet for ny fornybar kraftproduksjon for å gjennomføre klimakutt, mener Oslo SV det er nødvendig at regjeringen fremmer en helhetlig klima- og energiplan til behandling i Stortinget. Det er samtidig viktig å ta lærdom av erfaringene med Oslos klimabudsjett, som det rødgrønne byrådet innførte, og behandle regjeringens klimastatus og -plan i forbindelse med Stortingets behandling av

statsbudsjettet. I tillegg bør det gjennomføres en serie tiltak for å styrke rettferdighet i den norske kraftpolitikken, som forutsigbar regulering av Norgespris og ett prisområde for strøm for forbrukere og næringsliv i Norge.

Klimaforskningen peker – slik det fremkommer i “Klimatiltak i Norge: Veivalg mot 2050” fra Miljødirektoratet – på at utslippskuttene må skje raskere, bredere og mer målrettet fram mot 2050. Det hviler et stort etisk ansvar på Norge, og resten av den vestlige verden, som historisk har hovedansvaret for at klimaendringene skjer så fort. Skal vi lykkes, må også Norge kutte egne utslipp. Klimaendringene tar ikke pause, selv om verden preges av geopolitisk uro.

SV står for en styrt nedtrapping av norsk olje- og gassproduksjon, parallelt med en målrettet videreutvikling av kompetansen til arbeidsfolk i eksisterende næringsliv. Oslo SV går derfor inn for å slutte å tildele flere lisenser til petroleumsaktivitet. Selv om Norge har en rolle i dag, [vil fortsatt norske gassinvesteringer forsinke EUs omstilling til fornybar energi](#). EU-kommisjonen vil fortsette å forby olje og gass fra Arktis. En stans i all ny tildeling av letelisenser vil frigjøre kapital og arbeidskraft med høy kompetanse for storstilt satsing på karbonfangst, havvind og annen innovasjon og nyskapning. Det er våre ingeniører, fagarbeidere og offshoremiljøer som skal bygge havvind, karbonfangst og -lagring (CCS) og styrke omstillingskraften i øvrig næringsliv og forvaltning.

Olje- og gassindustrien har betydelig betalingsevne. Oslo SV mener derfor det er rimelig at de bærer hovedtyngden av finansieringen av omstillingen. Det er et rettferdig prinsipp.

Oslo SV mener derfor at:

- regjeringen må legge frem for Stortingsbehandling en klima- og energiplan som legger føringer for energieffektivisering, fornybar energiproduksjon og nettutvikling som er tilstrekkelig høy til både å nå norske klima- og næringsmål.
- alle kommuner, også Oslo, må planlegge for økt tilrettelegging for lokal energiproduksjon, både vind, vann, sol, geotermisk og/eller andre fornybare energiformer.
- statsforvalteren får styringssignaler om at fornybar energiproduksjon skal ha prioritet.
- det stilles krav om naturnøytralitet ved alle kraft- og nettutbygginger, samt at grunnleggende urfolksrettigheter skal legges til grunn, i tråd med Fosen-dommen.
- eierskap og inntektene fra ny kraftproduksjon skal komme det norske folk til gode, slik som utbyggingen av vannkraft og olje- og gassindustrien har gjort
- utbygging av landvind, havvind og småkraft skal omfattes av hjemfall på lik linje med øvrig vannkraft.
- at det innføres grunnrenteskatt på havvind som en del av et helhetlig rammeverk for havvind.
- Norge skal prioritere vern av sårbare havområder, og ivaretagelsen av de synkende fiskebestandene skal ha forrang.

- 123 • at Norgespris reguleres i takt med gjennomsnittet av pris- og lønnsvekst, som
124 alderspensjonen.
- 125 • at SV foreslår utredning av ett felles prisområde for strøm for forbrukere i Norge,
126 på samme måte som i de fleste europeiske land. Målet er å redusere lokale
127 konflikter ved gjennomføring av klimatiltak og øke opplevelsen av rettferdighet i
128 kraftsystemet.
- 129 • at Norge, etter Halvorsen-utvalgets utredning, tar stilling til hvilken plass
130 kjernekraft skal ha i et fellesnordisk kraftsystem.
- 131 • at regjeringen, ved klima- og miljødepartementet, går i dialog med industri og
132 oljeindustri for å se avgifter, krav etter forurensingsloven, CO2-
133 kompensasjonsordningen og låne- og tilskuddsordninger gjennom Enova og øvrig
134 virkemiddelapparat i sammenheng, og slik lage veikart for nullutslipp i samarbeid
135 med næringene.
- 136 • de 7 milliardene som årlig betales i CO2-kompensasjon, i sin helhet skal
137 øremerkes til industribedrifters CO2-reduksjoner og betales ut etter
138 utslippsreduksjonene er gjennomført.
- 139 • regjeringen innfører de varslede forbudene mot bruk av fossile brensler til indirekte
140 fyring i industrien.
- 141 • det stilles forutsigbare og tidlig varslede krav om nullutslipp av klimagasser etter
142 forurensingsloven, til oljevirksomheter og industrivirksomheter, som sikrer at
143 norske klimamål nås.
- 144 • at oljeindustrien pålegges en gradvis høyere CO2-avgift for å gjøre det lønnsomt å
145 legge om til nullutslippsløsninger, og at den økte CO2-avgiften og en eventuell
146 omstillingsavgift finansierer investering i havvindproduksjon minst på nivå med
147 næringens økte behov, som en del av en rettferdig og styrt omstilling.
- 148 • ikke åpne nye områder for oljevirksomhet eller tildele nye letelisenser for
149 petroleumsvirksomhet, verken gjennom tildeling i nye ordinære konsesjonsrunder
150 eller gjennom tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO).
- 151 • staten gjennom trepartssamarbeidet tar initiativ til et grønt kompetanseløft for
152 arbeidsfolk og næringsliv og bidrar med medfinansiering.